

Tuto práci věnuji své rodině.

Touto cestou bych chtěla poděkovat Marii a Josefovi Klumparovým za jejich pomoc a vzpomínání na dobu let 1948 - 1989

Děda Hapala

Před 2 lety jsme pochovali pradědečka, který si pokojný a klidný odchod určitě zasloužil. Říkávali jsme mu a dodnes říkáme děda Hapala. V očích mnohých lidí byl jen „kverulantem“ neváhajícím použít silných slov k hodnocení socialistické minulosti a komunistické strany, ale v mých vzpomínkách zůstane děda člověkem stojícím si vždy za svým názorem a neváhajícím pro své přesvědčení strádat a obětovat i svou svobodu.

Mnohdy jsem nechápala souvislosti z kusých informací, které jsem slýchávala a celá pravda mi zůstala utajená do nedávné doby. Pak jsem se náhodou doslechla o projektu Svoboda slova, kdy má zájemce napsat úvahu o konkrétním člověku, ke kterému se svoboda slova za komunismu vyhnula obloukem. Uvědomila jsem si, že vlastně zúčastněním se na tomto projektu si nejen srovnám všechny informace, ale budu mít příležitost s jeho příběhem seznámit i ostatní. Začala jsem tedy pátrat po všech historických skutečnostech, přičemž neocenitelným zdrojem informací byla pro mne babička, dcera dědy Hapaly. Neboť jak se praví, „pokud nevíme, odkud pocházíme, těžko můžeme vědět, kam směřujeme.“ Obávám se, že tato práce se nestane úvahou, ba ani vypravováním, ale spíše životopisem Rudolfa Hapaly, který ovšem stojí za zaznamenání. Snad ne pro Vás, avšak pro celou mou rodinu určitě.

Již ve 12 letech otec mé babičky osiřel. Třeba právě tato skutečnost měla vliv na utvoření dědova neopakovatelného charakteru. Po těžkém vyrůstání na statku nastala doba, kdy musel pradědeček splnit brannou povinnost, čili narukovat na vojnu. Mezitím se o hospodářství staral pan Šváček, který ovšem i přes všechnu snahu nemohl beze zbytku plnit funkci hospodáře. Po návratu z vojny se děda neohroženě pustil do znovubudování zastaralé usedlosti. Ne všechno ale šlo hladce, což děda zřejmě předpokládal. Nevzdával se, sám se učil novým věcem a ne nadarmo se říká, že s poctivostí nejdál dojdeš. Tedy aspoň tehdy to platilo, jelikož děda se časem stal jedním z nejvýznamnějších sedláků celé vesnice! Úspěchu dosáhl díky tomu, že byl vstřícný a přístupný pokrokovým vynálezům. První z okolí vlastnil samovaz, zařízení na svazování obilí. Dle mé babičky byl také velmi obratný a přemýšlivý. Sám koval své koně a dokonce se snažil vyrobít výtah na pole pracující namísto koní. Při každodenních povinnostech si našel čas zajít občas i k muzice, a tak není divu, že se také časem oženil. Narodily se postupně 3 děti a nebyť jedné špatné nedemokratické ideologie, mohla dědova rodina žít spokojeně s obvyklými každodenními problémy. Osud tomu nechtěl...

Přišel rok 1956 a s ním i povinné vstupování do zemědělských družstev. Byli tací, kteří toto řešení uvítali, neboť se jim práce na statku nevyplácela a záviděli těm úspěšnějším, například mému dědovi. Ten byl navržen na funkci agronoma v nově vznikajícím JZD. Toho však tato nabídka nezviklala a nehodlal do družstva vstoupit. Dědovi se hospodářství dařilo a nemínil dosažené výsledky své práce, plné potu, dřiny obětovat do socialistické myšlenky: všechno je všech.

Přišel ovšem rok 1958 a děda přestal být schopen plnit nesmyslně vysoké předepsané dodávky (množství plodin, obilí, apod.) a tím donucen ke vstupu do JZD stejně jako jiní statkáři. Domníval se, že tímto krokem již režimu učinil zadost. Bohužel jeho předešlý postoj

nebyl zapomenut a podle rčení „Kdo chce psa bít, hůl si najde“ , byla u něj provedena domovní prohlídka, kdy se našly důkazy, že děda dodávky plnit mohl. A tak byl zavolán k Okresnímu národnímu výboru v Hranicích k vysvětlení. Ten den se již domů nevrátil. Rodina jej čekala další den a další, až nakonec cesta domů trvala 3 roky a 4 měsíce. Okresní tajemník totiž prohlásil Rudolfa Hapalu za vesnického kulaka (nepřítel komunistického režimu) a soud jej ihned odsoudil na 2 roky a 2 měsíce pobytu ve vazbě, nejdříve v Olomouci, poté v Žilině. Nemuselo to tak být. Mohl samozřejmě začít včas s režimem spolupracovat, ale takový můj děda nebyl. „Děda pořád mluvil,“ tvrdí babička. Mezitím však zjišťuji, že svoboda slova přece jen existovala v určitém směru. Autor poplatný režimu mohl psát o dědovi sebevětší lži a nesmysly, hlavně když mohl dědu pošpinit. Konkrétně se jedná o autora rádoby fejetonu „Spekulace kulaka Rudolfa Hapaly“. K mému úžasu se tento 50 let starý novinový článek zachoval v dědově šrajtofli. Roztřesenýma rukama jej rozkládám, papír je tak jemný, bojím se, ať jej nepotrhám. Nadšení, jež ve mně vyvolal, vystrídá znechucení z autora. „Kdo mohl tohle napsat?!“ Nemohu nalézat ani slova, cítím to jako zradu, poskvrnění čistoty našeho rodového klanu. Čtu dále: „Pětačtyřicetiletý Rudolf Hapala převzal usedlost a v roce 1935 měl jen jednu snahu – vytrískat z hospodářství co nejvíc peněz.“ Nemohu pochopit, jak se někdo mohl propůjčit k napsání něčeho tak ohavného!

Co bylo dál? Všechny majetek do posledního peříčka z babiččiny dušen propadl státu. Kdyby bábinka bývala měla připsanou alespoň polovinu majetku, tak by jí ji snad nechali. Naneštěstí tenkrát nebylo příliš velké povědomí o právních záležitostech a obyčejný člověk si jen těžko mohl dovolit advokáta. Nakonec přišli exekutoři, sepsali veškerý majetek, lžičky, talířky, knihy, vše bylo úředně zabaveno a dům zapečetěn. Bábinka se svými 3 dětmi ztratila domov, neměla nic. Naštěstí stále existovali lidé, kteří s režimem nesympatizovali a rodině Hapalů se snažili pomáhat, seč mohli. Za to jim patří nesmírný dík. Kdo ví, zda by dnes mé prsty mohly sepisovat tuto cennou paměť... Předseda JZD byl natolik tolerantní člověk, že bábinku s dětmi nechal přebývat i na zapečetěném statku. Přesto život tam určitě nebyl žádný med. Komunisté sice většinu věcí ponechali na statku (až na cenný klavír a velice potřebný traktor), ale finance chyběly a práce narůstala. Děda své rodině prostě chyběl a nejen jí. Někteří jeho sousedé a známí prokazovali svou loajalitu dopisy panu prezidentovi, v nichž žádali o udělení amnestie Rudolfu Hapalovi. Bez odezvy.

Děda se zatím sám ve vězení učil zednické práci. Dokonce jej povýšili, práce ho bavila, nestěžoval si. Po vykonání trestu dědu očekávala jeho manželka před vraty pražského vězení. Představuji si úlevu bábinky, když po všech útrapách a trastech konečně spatří svého zákonitého manžela a odjedou spolu domů. „Jenže dědu nepustili.“ vytrhává mne ze snění babička. Čekal ho druhý soud, o němž nikdo nic nevěděl. Před soudem dědu odvedli na samotku a je zřejmé, co je k tomu vedlo. Pro dědu to musely být zcela určitě nejhorší okamžiky celého vězeňského pobytu, ne-li celého života. Rudolfu Hapalovi, zbožnému a odvážnému chlapovi, se ve vězeňské cele zjevil ďábel. Ďábel a on, on a ďábel, mezi 4 holými stěnami. Přesně tak to děda líčil: „To si nikdo nedokážete představit!“ V takovém stavu dovedli dědu před soud. Co následovalo zřejmě nebudu nikdy schopna pochopit. Můj pradědeček, na dně svých psychických a snad i fyzických sil, prohlásil: „Nevím, za co jsem byl odsouzen.“ Voda na komunistický mlýn, ba přímo vodopád! Mohl se omluvit, vlastně se měl omluvit a pomoci tak své rodině. **Ve mně klíčí naopak hrdość nad takovým jednáním, udělala bych to samé!** O 14 měsíců později se zúčastnil dalšího soudu a poučen výsledkem předchozího soudu si dal pozor na to, co říká. Podlehл psychickému nátlaku a omluvil se za jednání, na které by měl v demokratickém státě právo, a to svobodu slova.

Na podzim roku 1962 pradědečka přivítali doma. Nejhorší období bylo za nimi. Děda se však hospodaření dále nevěnoval. Dostal zaměstnání v různých továrnách, kde setrval do důchodu. Přestože byl rehabilitován, doba strávená ve vězení jej a celou jeho rodinu

nenávratně poznamenala. Samozřejmě se už ani s celým majetkem nikdy neshledal, klavír ani traktor se nikdy nevrátil.

Jeho koníčkem se stalo vyřezávání dřevěných věciček a to je období, jež mám v živých vzpomínkách i já.

A můj praděd, Rudolf Hapala, jedna z obětí komunistického režimu, odešel na věčnost. Škoda, že jsem se tohle všechno nedozvěděla dříve. Mohl mi mé otázky zodpovědět on sám, hrdina naší rodiny.

Plná kuráže do života jedu navštívit tetu, sestru babičky a druhou dceru pradědy. Zmíním se o životním příběhu Rudolfa Hapaly a o ústřížku z novin, který mám pečlivě schovaný. Rozesmátá teta mi před očima vadne. „Já jsem se tak styděla po tom, co o tatínkovi napsali.“ V pár větách popisuje, jak smutně se jim žilo, bez tatínka a manžela, opory a živitele. V tu chvíli mi to dochází. **Nejraději bych vymazala z paměti všechny rádobý statečné věty, jež jsem v duchu pronesla a vlepila bych si pár facek.** Kéž by si děda nepouštěl pusu na špacír, kéž by se omluvil a zůstal po boku manželky. Kéž by vyřezal dětem hračky a objal rodinu třeba u štedrovečerního stolu.

Nyní přichází závěr této práce. Nevím, zda se vám forma tohoto příběhu zamlouvá. Netuším, jestli se vám vůbec zamlouvá tento příběh. Navíc je celkem pravděpodobné, že názor jednoho človíčka z miliardy dalších lidí nebude zas tak moc někoho zajímat. Přesto bych jej chtěla vyjádřit, je to mé právo, je to svoboda slova. Kvůli své rodině měl děda možná překonat svou tvrdohlavost. Špatně, měl to udělat určitě, to teď vím! Avšak vzhledem k ostatním občanům nemohl udělat lepší krok. Protože i jediný člověk dokáže probudit ve stovce lidí naději a pocit, že se musí pokračovat v boji. Až do doby, kdy se konečně naučíme respektovat názory druhých a prosazovat svobodu slova.